

Súd: Krajský súd Nitra
Spisová značka: 9Co/213/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 4115209998
Dátum vydania rozhodnutia: 06. 06. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Katarína Marčeková
ECLI: ECLI:SK:KSNR:2019:4115209998.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Nitre v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Marčekovej a sudkýň Mgr. Ingrid Radošickej Vallovej a Mgr. Andrey Szombathovej-Polákovej, v spore žalobcov: 1. L. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom C., Na C. XXXX/X, 2. P. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom C., Na C. XXXX/X, 3. U. C., nar. XX. XX. XXXX, bytom C., Na C. XXXX/X, všetci zast. Alanom Strelákom, advokátom, so sídlom Bratislava, Na vříšku 12, proti žalovaným: 1. R. B., nar. XX. XX. XXXX, bytom A., P. XXXX/X, zast. Advokátska kancelária FARDOUS PARTNERS s. r. o., so sídlom Šaľa, Hlavná 6, 2. Wústenrot poisťovňa, a. s., so sídlom Bratislava, Karadžičova 17, IČO: 31 383 408, zast. Advokátska kancelária SEDLAČKO & PARTNERS, s. r. o., so sídlom Bratislava, Štefánikova 8, IČO: 36 853 186, o návrhu na ochranu osobnosti a náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, o odvolaní žalobcov, žalovaného v 1. a 2. rade proti rozsudku Okresného súdu Nitra zo dňa 25. októbra 2017 č. k. 12C/205/2015-208 takto

rozhodol:

Odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku týkajúcom sa náhrady trov konania žalovaného v 1. rade (II.), v napadnutých vyhovujúcich výrokoch (III., IV., V.), v napadnutom zamietajúcom výroku (VI.) a vo výroku o trovách konania vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 2. rade (VII.) p o t v r d z u j e .

Stranám sa nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1.1. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu voči žalovanému v 1. rade zamietol a žalovanému v 1. rade súd náhradu trov konania nepriznal. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi v 1. rade sumu 25.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi v 2. rade sumu 25.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi v 3. rade sumu 15.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Vo zvyšnej časti náhrady nemajetkovej ujmy súd žalobu zamietol. Rozhodol, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo. Rozhodnutie odôvodnil článkom 19 Ústavy SR a ustanoveniami § 11, § 13 ods. 1, 2, 3, § 420 ods. 1, 2 Občianskeho zákonníka, § 4 ods. 1, 2 zák. č. 381/2001 Z. z. a uviedol, že žalobkyňa v 1. rade je vdova po U. C., zomrelom XX. XX. XXXX. Manželstvo uzatvárali v čase, keď mala žalobkyňa 18 rokov, nebohý U. C. mal podľa jej výpovede 25 rokov, ich manželstvo trvalo až do tragickej nehody v roku 2012. Z ich vzťahu pochádzajú dve deti - žalobcovia v 2. a 3. rade. Dňa 10. 04. 2012 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej U. C. utrpel zranenia nezlučiteľné so životom, na následky ktorých dňa 27. 04. 2012 zomrel. Dňa 10. 04. 2012 došlo na diaľnici D1 v smere z Trnavy do Bratislavy k dopravnej nehode. Žalovaný v 1. rade pri preradení sa zo stredného pruhu do pravého jazdného pruhu sa nedostatočne venoval riadeniu motorového vozidla, nesledoval pozorne situáciu v cestnej premávke, v dôsledku čoho narazil do pred ním jazdiaceho osobného motorového vozidla Kia Sorento EČV: LV XXX CZ, ktoré vyšlo z pevného povrchu diaľnice mimo vozovku, kde sa viackrát prevrátilo. Pri dopravnej nehode utrpel poškodený U. C.

zranenia nezlučiteľné so životom, na následky ktorých dňa XX. XX. XXXX zomrel. Žalovaný v 1. rade bol rozsudkom Okresného súdu Bratislava III sp. zn. 1T/24/2015 zo dňa 22. 09. 2015 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 3To/124/2015 zo dňa 01. 03. 2016 uznaný vinným pre prečin usmrtenia podľa § 149 ods. 1, 2, písm. a) Trestného zákona, s poukazom na § 138 písm. h) Trestného zákona. Pôvodne bola žalovaná aj spoločnosť EUROTECHNIC s. r. o. ako prevádzkovateľ motorového vozidla Volkswagen Golf EČV: NR XXX GE a súčasne zamestnávateľ žalovaného v 1. rade. Žalovaný v 1. rade bol v čase dopravnej nehody 10. 04. 2012 zamestnancom spoločnosti EUROTECHNIC s. r. o., svedčí o tom pracovná zmluva zo dňa 19. 03. 2012. Spoločnosť EUROTECHNIC s. r. o. mala ku dňu dopravnej nehody 10. 04. 2012 uzatvorené povinné zmluvné poistenie za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla u žalovaného v 2. rade na základe poistnej zmluvy zo dňa 28. 11. 2011, predmetom poistenia bolo osobné motorové vozidlo Volkswagen Golf, EČV: NR XXX GE. Nebohý U. C. bol živnostníkom od 11. 11. 2002, svedčí o tom výpis zo živnostenského registra, podnikateľský subjekt ukončil svoju činnosť k 27. 04. 2012. V poslednom období bol zamestnaný v Rakúsku. Z výplatnej listiny za obdobie od 19. 03. 2012 do 27. 04. 2012 vyplýva, že jeho brutto príjem bol 3.923,47 eura. Žalobca v 2. rade bol liečený v psychiatrickej ambulancii od 07. 03. 2013 pre úzkostne depresívnu poruchu psychoreaktívnej genézy po smrti otca. Vyplýva to z lekárskej správy MUDr. Daniely Pavlíkovej zo dňa 26. 11. 2014 a ku dňu podania správy bol stále v ambulancii psychiatra liečený.

1.2. Čo sa týka žaloby podanej vo vzťahu k žalovanému v 1. rade, tento sa v konaní bránil tým, že nie je vecne pasívne legitimovaný. Pod vecnou legitimáciou, či už aktívnou alebo pasívnou sa vo všeobecnosti v občianskom súdnom konaní rozumie oprávnenie alebo povinnosť strán sporu vyplývajúce z hmotného práva. Vecnú legitimáciu má ten, komu svedčí stav z hmotného práva, teda, kto je nositeľom subjektívneho práva (aktívna vecná legitimácia) alebo nositeľom subjektívnej povinnosti vyplývajúcej z hmotného práva (pasívna vecná legitimácia), o ktorých sa v konaní rozhoduje. O nedostatok pasívnej vecnej legitimácie ide naopak vtedy, ak ten, o kom žalobca tvrdí, že je nositeľom hmotno-právnej povinnosti (žalovaný), nie je nositeľom hmotno-právnej povinnosti, o ktorú v konaní ide. Žalobcovia sa podanou žalobou domáhajú od žalovaného v 1. rade náhrady nemajetkovej ujmy z dôvodu, že bol v čase nehody vodičom vozidla Volkswagen Golf a priamym pôvodcom zásahu do ich osobnostných práv. V konaní bolo preukázané výpoveďami svedkov Y. a B., že sa v deň dopravnej nehody 10. 04. 2012 jednalo o pracovnú cestu a v takom prípade nenesie zodpovednosť za spôsobenú škodu, či nemajetkovú ujmu sám žalovaný v 1. rade, ale jeho zamestnávateľ, spoločnosť Eurotechnic s. r. o. a to s poukazom na ustanovenie § 420 ods. 2 OZ, v zmysle ktorého sám žalovaný v 1. rade ako fyzická osoba za škodu nezodpovedá, ale zodpovedá právnická osoba, ktorá ho použila na činnosť, pri ktorej vznikla škoda. To, že žalovaný v 1. rade bol v pracovnoprávnom vzťahu so spoločnosťou Eurotechnic s. r. o. vyplýva z pracovnej zmluvy zo dňa 19. 03. 2012. Žalovaný v 1. rade bol v rámci výkonu práce elektromechanik vyslaný dňa 10. 04. 2012 na vykonanie elektromontážnych prác do Českej republiky. Potvrdili to v konaní vypočutí svedkovia Y. a B.. To znamená, že v čase dopravnej nehody žalovaný v 1. rade plnil pokyny svojho zamestnávateľa a presúval sa na miesto ním určené na miesto vykonania práce. Do rámca činnosti zamestnávateľa patrí činnosť jeho zamestnanca, ktorá je výkonom jeho zamestnania, plnením pracovných povinností, vrátane úkonov s tým priamo súvisiacich potrebných pred začiatkom práce alebo po jej skončení, ale aj taká činnosť, ktorej nechýba priestorový, časový a vecný vzťah k činnosti zamestnávateľa (R 55/1971). Analogické použitie § 420 ods. 2 OZ na právne vzťahy z ochrany osobnosti je možné s poukazom na § 853 ods. 1 OZ, podľa ktorého občianskoprávne vzťahy, pokiaľ nie sú osobitne upravené, sa spravujú ustanoveniami OZ, ktoré upravujú vzťahy obsahom aj účelom im najbližšie, aj s poukazom na rozhodnutia NS ČR sp. zn. 30 Cdo/1509/2011, 30 Cdo/73/2003, 28 Cdo/932/2002. Žalobcovia pôvodne správne žalovali aj spoločnosť Eurotechnic s. r. o. ako prevádzkovateľa vozidla a zamestnávateľa žalovaného v 1. rade, ktorý zodpovedá za zásah do ich osobnostných práv, avšak konanie voči spoločnosti Eurotechnic s. r. o. bolo zastavené, nakoľko obchodná spoločnosť bola zrušená bez likvidácie a vymazaná z obchodného registra, zanikla teda jej spôsobilosť byť stranou sporu, ide o neodstrániteľný nedostatok konania. Súd žalobu vo vzťahu k žalovanému v 1. rade zamietol, pretože dospel k záveru, že žalovaný v 1. rade nie je v konaní pasívne vecne legitimovaný.

1.3. Ďalej sa súd musel vysporiadať s otázkou, či nároky žalobcov na náhradu nemajetkovej ujmy uplatnené voči žalovaným sú v zmysle zákona č. 381/2001 Z. z. kryté z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, čo žalovaný v 2. rade namietal. Poukazyval na rozsudok NS SR sp. zn. 3 Cdo/301/2012 zo dňa 31. 03. 2016, uznesenie NS SR sp. zn. 8Cdo/219/2016 zo dňa 15. 05. 2017, kde v bode 13. rozhodnutia NS SR uviedol, že náhrada

nemajetkovej ujmy nespadá do povinného zmluvného poistenia. Súd sa s názorom žalovaného v 2. rade nestotožnil a mal za to, že uzatvorená zmluva o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v sebe zahŕňa aj poistenie nemajetkovej ujmy a žalobcovia ako poškodení si môžu uplatniť svoj nárok na náhradu nemajetkovej ujmy priamo proti poisťovni, poukázal na rozhodnutie Krajského súdu v Nitre č. k. 9Co/141/2014-86 zo dňa 30. 06. 2014, Krajského súdu v Trnave sp. zn. 24Co/368/2016, 10Co/566/2015, Krajského súdu v Trenčíne sp. zn. 4Co/658/2014, 6Co/810/2014, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 20Co/183/2014, 17Co/212/2015, Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 666/2016, III. ÚS 645/2015, I. ÚS 206/2015, I. ÚS 474/2016.

1.4. Súd, vychádzajúc z rozsudku Európskej únie vo veci C-22/12 zo dňa 24. októbra 2013 konštatoval, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným zmluvným poistením motorového vozidla. Náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým obetí dopravnej nehody slovenská právna úprava priznáva podľa ustanovení § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka o ochrane osobnosti. Za stavu, že právo umožňuje žalobcom požadovať náhradu nemajetkovej ujmy, je dôvodný záver, že takáto náhrada nemajetkovej ujmy musí byť likvidovaná z povinného zmluvného poistenia. Ustanovenia vnútroštátneho práva je potrebné vykladať tak, aby sa dosiahol výsledok požadovaný smernicou, pričom ESD v rozsudku Haasová jednoznačne vyslovil, ako je potrebné chápať pojem škoda, ktorý vykladá v zmysle škoda z dôvodu nemajetkovej ujmy. Súd bol toho názoru, že žalovaný v 2. rade je v konaní pasívne vecne legitimovaný ako poistiteľ, pretože pojem škoda použitý v Zákone o povinnom zmluvnom poistení v ustanovení § 4 ods. 2 zákona, ktorý upravuje vecný rozsah poistného krytia v našom právnom prostredí, je potrebné vykladať eurokonformne. Rozhodujúci je v danej veci rozsudok ESD C-22/12 vo veci Haasová a odkaz na prijaté tri európske smernice týkajúce sa povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, neskôr, v roku 2009 konsolidovaných smernicou 2009/103. Vo svetle uvedeného (eurokonformného) výkladu ustanovenia § 4 ods. 2 Zákona o povinnom zmluvnom poistení potom platí, že náhrada škody z dôvodu nemajetkovej ujmy spadá do rozsahu krytia povinným zmluvným poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou dopravného prostriedku, a preto je poistiteľ zodpovednosti za škodu pasívne vecne legitimovaným subjektom, ktorému na základe § 15 ods. 1 veta prvá zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení vznikla povinnosť uhradiť škodu žalobcom. Ústavný súd SR vo svojom rozhodnutí I. ÚS 474/2016 zo dňa 17. 08. 2016 konštatoval, že článok 3 ods. 1 smernice Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti, článok 1 ods. 1 a 2 druhej smernice Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 a článok 1 prvý odsek tretej smernice Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Hoci Súdny dvor viac krát zdôraznil, že nie je oprávnený vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva, je zjavné, že vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom konkrétnych ustanovení OZ (§ 11 a § 13) umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. V SR povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla upravuje zákon č. 381/2001 Z. z., podľa ktorého má žalovaný v 2. rade ako poisťovateľ oprávnenie vykonávať poistenie zodpovednosti na území Slovenskej republiky. Ústavný súd k uvedenému záveru dospel s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a súčasne, zohľadňujúc zodpovednosť za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorového vozidla, ako aj aplikujúc extenzívny výklad pojmu náhrada škody.

1.5. Žalobcovia v 1. až 3. rade sa žalobou domáhajú náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to žalobcovia v 1. a 2. rade, každý z nich vo výške 50.000 eur a žalobca v 3. rade vo výške 30.000 eur z dôvodu, že žalovaný v 1. rade ako vodič motorového vozidla spôsobil dopravnú nehodu, ktorá mala tragické následky pre nebohého U. manžela žalobkyne v 1. rade a otca žalobcov v 2. a 3. rade.

Úmrtím manžela a otca došlo k závažnému zásahu do práva na ochranu súkromia v zmysle ustanovenia § 11 Občianskeho zákonníka, do emocionálnej sféry všetkých pozostalých, pričom spôsobená ujma je nenapraviteľná, neodstrániteľná a trvalá a žiadna z morálnych foriem zadosťučinenia podľa § 13 ods. 1 Občianskeho zákonníka nemôže byť namieste. Neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti je konanie, ktoré zasahuje do práv chránených ustanovením § 11 Občianskeho zákonníka a je v rozpore s povinnosťami pôvodcu zásahu, stanovenými právnym poriadkom. Právo na ochranu osobnosti prináleží každej fyzickej osobe. Výpočet jednotlivých zákonom chránených zložiek osobnosti je v § 11 OZ uvedený len príkladmo. Z hľadiska poskytnutia ochrany nie je významné, či neoprávnený zásah bol spôsobený zavinene, či nezavinene, vedome alebo nevedome. Konanie žalovaného súd považoval za neoprávnený zásah do osobnostných práv žalobcov spôsobilý privodiť im ujmu osobnosti človeka. Žalobcovia, tak ako každý človek, majú s poukazom na § 11 OZ právo na ochranu svojej osobnosti, svojho súkromia, pričom právo na ochranu súkromia zahŕňa široký rozsah života človeka - právo na ochranu intímneho života, citového života, priateľských vzťahov, rodinných vzťahov a podobne, do ktorého im žalovaný zasiahol svojim konaním. V konaní bolo jednoznačne a bez pochybností preukázané, že žalovaný v 1. rade bol uznaný vinným, že z nedbanlivosti spôsobil smrť a taký čin spáchal závažnejším spôsobom konania - porušením dôležitej povinnosti uloženej mu podľa zákona, čím spáchal prečin usmrtenia, súd s poukazom na ustanovenie § 135 ods. 1 OSP v občianskom súdnom konaní je vždy viazaný rozhodnutím o tom, že bol spáchaný trestný čin, je viazaný odsudzujúcim rozsudkom vyneseným v trestnom konaní, je viazaný výrokom trestného rozsudku, to znamená, že súd mal jednoznačne a bez pochybností za preukázané, že žalovaný v 1. rade sa dopustil protiprávneho konania - spáchal prečin usmrtenia. V občianskom súdnom konaní je súd viazaný nielen rozhodnutím súdu v trestnom konaní o tom, že bol spáchaný trestný čin a kto ho spáchal, ale aj právnou kvalifikáciou skutku a tým aj formou zavinenia predpokladanou Trestným zákonom (R 35/1993).

1.6. S poukazom na dokazovanie vykonané v tomto konaní súd dospel k záveru, že bolo zasiahnuté výrazným spôsobom do práva na ochranu osobnosti žalobcov, pričom súčasťou práva na súkromie a rodinný život je i právo na spoložitie s inými osobami, najmä členmi rodiny. Súdna prax považuje za zásah do súkromia aj spôsobenie smrti niektorej z blízkych osôb, tak ako je to dané v predmetnej prejednávanej veci, je nepochybné, že bol rozvrátený rodinný život žalobcov, do rodiny bola vnesená trauma, bolesť, smútok, strata manžela a otca je nenapraviteľná, nezabudnuteľná, bude ich sprevádzať po celý zvyšok ich života, budú musieť navždy žiť s pocitom a vedomím straty blízkej osoby, vzťahy medzi nebohým U. C. a žalobcami boli silné a intenzívne, všetci bývali až do dopravnej nehody v spoločnej domácnosti, viedli riadny rodinný život, trávili spolu voľný čas, víkendy, dovolenky, mali sa radi, žalobca v 3. rade hrával s nebohým futbal, smrť U. C. silne a intenzívne prežívajú všetci žalobcovia, žalobcovia tvorili s nebohým fungujúce rodinné spoločenstvo s dobre vyvinutými sociálnymi a citovými väzbami, v dôsledku nečakanej smrti prežívajú pocity bolesti a smútku. Navždy stratili možnosť viesť s ním súkromný život a sú od jeho smrti ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov. Protiprávnym konaním prišlo k tak nezvratnej deštrukcii týchto medziľudských väzieb, tvoriacich základ a rámec súkromného života žalobcov a tým k zásahu do ich osobnostných práv. Vzniknutá trauma je zo života žalobcov fakticky neodstrániteľná. Zásah do osobnostných práv žalobcov dosahoval takú intenzitu, ktorá požíva právnu ochranu podľa citovaných zákonných ustanovení OZ. Právo na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch podľa § 13 ods. 2 OZ je samostatný právny prostriedok ochrany fyzickej osoby výnimočného charakteru v tom zmysle, že jeho použitie prichádza do úvahy len v tých kvalifikovaných prípadoch, keď morálna satisfakcia by sa nezdała postačujúca, to je jediná podmienka priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Podmienkou priznania náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch je vždy - v závislosti na individuálnych okolnostiach daného prípadu - existencia závažnej ujmy. Závažnosť ujmy treba posudzovať aj vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvanie alebo dopad a dôsledky, ktoré vznikli. Titulom náhrady nemajetkovej ujmy žalobcovia v 1. a 2. rade požadovali zaplatenie sumy 50.000 eur a žalobca v 3. rade sumu 30.000 eur, výšku nemajetkovej ujmy určuje súd na základe voľnej úvahy, pri rozhodovaní berie do úvahy závažnosť ujmy, ku ktorej došlo a okolnosti, za ktorých k ujme došlo. Súd súhlasil s tým, že došlo k vážnemu a výraznému zásahu do osobnostných práv žalobcov, výška peňažnej náhrady je predmetom voľnej úvahy súdu. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, ako aj citované zákonné ustanovenia, súd zaviazal žalovaného v 2. rade zaplatiť žalobcom v 1. a 2. rade náhradu nemajetkovej ujmy, každému z nich vo výške 25.000 eur a žalobcovi v 3. rade vo výške 15.000 eur a vo zvyšnej časti náhrady nemajetkovej ujmy súd žalobu zamietol ako nedôvodnú. Ustanovenie § 13 ods. 3 OZ pre určenie výšky nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom neustanovuje zákon žiadne medze. Priznanú sumu súd považoval za primeranú, pričom prihliadol na závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy, ktorú v danom

prípade považoval za veľmi závažnú, intenzívnu a v podstate stále pretrvávajúcu, pretože strata manžela a strata rodiča je neodstrániteľná a nenapraviteľná ujma. Súd nepriznal všetkým žalobcom rovnakú sumu, sami žalobcovia si uplatnili rozdielnú výšku náhrady nemajetkovej ujmy, ich právny zástupca to odôvodnil tým, že sa jedná o subjektívny pocit žalobcov, ako subjektívne ten-ktorý z nich citovú ujmu pociťuje, pričom u žalobcu v 2. rade sa jedná o intenzívnejšie pociťovanie ujmy, v konaní bolo preukázané, že žalobca v 2. rade sa liečil v psychiatrickej ambulancii, užíval lieky, diagnostikovali mu cukrovku prvého typu, je pravdepodobné, že toto ochorenie sa u neho prejavilo zo stresu. Sám uviedol, že otec bol najlepší, hrávali sa spolu, venoval sa jemu aj bratovi, učil sa s nimi, viedol ich k športu, k štúdiu, venoval im svoj voľný čas. Cez prázdniny chodili k moru, cez víkendy k starým rodičom, trávili čas ako rodina, chodievali na vinicu, dal si vytetovať otcovu podobizeň. Jeho stratu pociťuje stále rovnako, vnútorne trpí stále každý deň, aj keď to navonok možno nie je vidieť. Žalobca v 3. rade uviedol, že otec ho viedol k športu, hrávali spolu futbal, trávili čas s rodinou, stratu otca pociťuje ťažko, okrem svojej bolesti znáša aj bolesť mamy a brata, oveľa ťažšie by to zvládol, keby nemal priateľku. Súd vzal do úvahy aj tú skutočnosť, že nebohý U. C. zabezpečoval rodinu aj finančne, popri vykonávaní podnikateľskej činnosti sa zamestnal aj v Rakúsku, žalobkyňa bola jeho zamestnankyňou, po jeho smrti došlo k zániku živnosti, dôsledkom čoho bola aj strata príjmu pre žalobkyňu, obaja žalobcovia v 2. a 3. rade boli v čase nehody študentmi, nemali žiaden príjem, obaja boli odkázaní na výživu od svojich rodičov, takže rodina utrpela nielen citovú ujmu, ale aj finančnú ujmu. Nebohý U. C. v čase nehody mal 47 rokov, žalobcovia sa doteraz so smrťou manžela a otca nevyrovnali, chýba im, vyplýva to z ich výpovedí, je otáznne, či sa vôbec dá s takouto udalosťou v živote človeka vôbec vyrovnať. Žalobkyňa prežila so svojim manželom 22 rokov v manželstve, založili si a vybudovali fungujúcu rodinu, mali sa radi, uviedla, že mali neskutočne dobrý vzťah, bol pre ňu manželom, ocom aj bratom, bude jej chýbať do konca života, milovali sa, plánovali, že pôjdu za ním do Rakúska, mali veľmi dobrý život, manžel bol rodinne založený, pomáhal je s deťmi, chodievali na dovolenky s deťmi, na výlety cez víkendy, viedol k športu synov. K okolnostiam, za ktorých k porušeniu práva došlo, súd poukazuje na trestný rozsudok, z ktorého vyplýva, že žalovaný v 1. rade bol právoplatným trestným rozsudkom uznaný vinným z prečinu usmrtenia U. C., keď ako zamestnanec spoločnosti Eurotechnic s. r. o. spôsobil z nedbanlivosti dopravnú nehodu, následkom ktorej zahynul U. C., tým bola preukázaná zodpovednosť spoločnosti Eurotechnic s. r. o. za neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti žalobcov, zodpovednosť je objektívnou zodpovednosťou, bez ohľadu na zavinenie, súd zobral do úvahy aj správanie sa samotnej dotknutej osoby, ktoré je pri neoprávnenom zásahu právne významné a vyhodnotil ho tak, že nebohý U. C. nijakým spôsobom nevyvolal a nezapríčinil dopravnú nehodu, bol jej obeťou. Suma 25.000 eur a 15.000 eur zodpovedá aj rozsudkom súdov v obdobných veciach, napr. rozsudok NS SR sp. zn. 4 Cdo139/2011. Primárnym významom nemajetkovej ujmy je satisfakčná funkcia, teda vyvážiť, resp. zmierniť nepriaznivý následok neoprávneného zásahu, pretože nemajetková ujma vzniknutá porušením osobnostných práv sa vo všeobecnom zmysle slova ani nedá odškodniť a rozsah vzniknutej nemajetkovej ujmy nie je možné ani presne kvantifikovať a vyčíslieť.

1.7. Výrok o trovách konania odôvodnil ustanoveniami § 255 ods. 1, 2, § 257 CSP a uviedol, že náhrada trov konania je nerozlučne spojená so sporovým konaním a vyplýva z jeho povahy, keď strany sporu stoja proti sebe a je namieste, aby strana, ktorá v spore so svojím nárokom zvíťazila, dostala ňou vynaložené trovy nahradené od protistrany. Úspech vo veci, ktorá je predmetom sporu, je teda okolnosť, ktorá určuje nárok na náhradu trov. Ustanovenie § 257 CSP predstavuje odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok (§ 255) a od zásady zodpovednosti za zavinenie (§ 256 ods. 1). Súd výnimočne neprizná náhradu trov konania, ak sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa. Dôvody hodné osobitného zreteľa budú naďalej generálnym dôvodom pre nepriznanie náhrady trov konania, použitie ust. § 257 CSP musí zodpovedať osobitným okolnostiam konkrétneho prípadu a musí mať vždy výnimočný charakter (R 34/1982). Žalobcovia sa v predmetom konaní domáhali voči žalovanému v 1. rade titulom nemajetkovej ujmy spôsobenej neoprávneným zásahom do jeho osobnostných práv zaplata sumy 130.000 eur. Žalovaný sa bránil tým, že v konaní nie je pasívne vecne legitimovaný, že sa jednalo o pracovnú cestu. Žalobcovia pri podaní žaloby takýmito informáciami nedisponovali, v čase podania žaloby žalobcovia v podstate správne zažalovali všetkých troch žalovaných, nebolo zrejmé, či sa jednalo o služobnú cestu alebo nie, táto skutočnosť bola preukázaná až výsluchmi svedkov na pojednávaní dňa 04. 10. 2017. V čase podania žaloby nebol právoplatný trestný rozsudok. Za dôvody hodné osobitného zreteľa súd považoval tieto skutočnosti a nepovažoval za spravodlivé, priznať žalovanému v 1. rade náhradu trov konania, ktoré by mali platiť žalobcovia s poukazom na skutkové okolnosti veci a na to, že došlo k spáchaniu prečinu usmrtenia. Vo vzťahu k žalovanému v 2. rade súd rozhodol o náhrade trov konania tak, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo s poukazom na ustanovenie § 255 ods. 2 CSP, pretože aj strana žalobcov, aj strana žalovaného v 2. rade mala vo veci úspech len čiastočný,

keď žalobcom bola priznaná nemajetková ujma 65.000 eur spolu, avšak nie v takej výške, ako si ju uplatňovali v podanej žalobe, keď žiadali náhradu nemajetkovej ujmy spolu vo výške 130.000 eur.

2. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal žalovaný v 2. rade odvolanie vo vyhovujúcich výrokoch (III., IV. a V.) z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a z dôvodu, že konanie má inú vadu, ktorá mohla mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Žalovaný v 2. rade nesúhlasí s argumentáciou súdu prvej inštancie, keďže zo žiadneho ustanovenia slovenského právneho poriadku, ale ani z právne záväzných aktov EÚ nevyplýva, že by sa z povinného zmluvného poistenia mala plniť v rámci náhrady škody na zdraví aj nemajetková ujma pri zásahu do osobnostných práv pozostalých blízkych osôb po obetiach dopravnej nehody. Z uvedeného dôvodu žalovaný v 2. rade namieta svoju pasívnu vecnú legitímáciu v tomto konaní, keďže má za to, že nárok na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúci z § 13 ods. 2, 3 OZ nie je krytý povinným zmluvným poistením a žalobcovia si ho de lege lata môžu uplatniť jedine priamo vo vzťahu k vodičovi motorového vozidla, ktorý smrť ich blízkej osoby zavinil - nie však voči žalovanému. Keďže sa jednalo o pracovnú cestu a v takomto prípade podľa argumentácie súdu prvej inštancie nenesie zodpovednosť za spôsobenú škodu sám žalovaný v 1. rade, ale jeho zamestnávateľ, spoločnosť Eurotechnic s. r. o. Žalobcovia osobne zažalovali aj spoločnosť Eurotechnic s. r. o. ako prevádzkovateľa vozidla a zamestnávateľa žalovaného v 1. rade, ktorý zodpovedá za zásah do ich osobnostných práv, avšak konanie voči spoločnosti Eurotechnic s. r. o. bolo zastavené, nakoľko obchodná spoločnosť bola zrušená bez likvidácie a vymazaná z obchodného registra. Došlo teda k zániku povinného subjektu bez právneho nástupcu, a teda chýba základný prvok existencie záväzkového vzťahu, t.j. povinný subjekt, nakoľko ide o osobnostné práva. Žalovaný v 2. rade nijako nezasiahol do osobnostných práv žalobcov, bol len účastníkom poistného vzťahu. Neexistuje teda subjekt, nakoľko tento zanikol. Poukázal na rozsudok NS ČR sp. zn. 30 Cdo 1051/2005. Uviedol tiež, že platná právna úprava v rámci nárokov, ktoré je žalovaný povinný nahradiť poškodeným, v sebe nezahrňuje nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, ale iba taxatívne uvedené nároky vyplývajúce z ustanovenia § 4 ods. 2 Zákona o PZP. Odkaz súdu prvej inštancie na rozsudok SDEÚ vo veci C-22/12 zo dňa 24. 10. 2013 nič nemení na uvedenej konštatácii. Právny názor zhmotnený v odôvodnení rozsudku súdu koliduje s ustálenou judikatúrou NS SR, v zmysle ktorej náhrada škody na zdraví a nákladov pri usmrtení podľa § 4 ods. 2 písm. a) Zákona o PZP nezahŕňa nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv pozostalých blízkych osôb po obetiach dopravnej nehody. Žalovanému nie je pritom známe žiadne rozhodnutie dovolacieho súdu, ktoré by pri riešení nastolenej právnej otázky dospelo k opačnému právnomu názoru. Ani rozsudok SDEÚ vo veci Haasová nič nemení na správnosti dovtedajšej judikatúry najvyššieho súdu, v zmysle ktorej náhrada škody na zdraví a nákladov pri usmrtení podľa § 4 ods. 2 písm. a) Zákona o PZP nezahŕňajú nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv pozostalých blízkych osôb po obetiach dopravnej nehody. Náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých po obeti dopravnej nehody v SR ako súčasť ochrany osobnostných práv, nie je predmetom úpravy európskeho práva, pretože táto problematika spadá v zmysle zakladateľských dokumentov EÚ do právomoci členského štátu. Harmonizácia právnych úprav sa takto netýka spôsobu a rozsahu náhrady škody. Rozsah náhrady škody sa v plnom rozsahu spravuje vnútroštátnym právom. Harmonizácia právnych úprav v predmetnej oblasti sa týka iba rozsahu poistného krytia v tom zmysle, že z poistného krytia nemožno vylučovať, či redukovat' také nároky poškodených, ktoré im vyplývajú z národnej právnej úpravy zodpovednosti za škodu. V nadväznosti na uvedené SDEÚ vo výroku svojho rozsudku zámerne neuviedol, že povinné zmluvné poistenie kryje aj nároky pozostalých, ale iba to, že toto poistenie má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám, ktoré boli usmrtené pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo. Z ustanovenia § 4 ods. 2 písm. a) Zákona o PZP vyplýva, že toto poistenie nepokrýva uvedený druh nemajetkovej ujmy, ale kryje iba škodu na zdraví, pričom škodu na zdraví a nároky spôsobené zásahom do osobnostných práv Občiansky zákonník striktné od seba odlišuje. SDEÚ nekonštatoval v rozsudku, že § 4 ods. 2 písm. a) Zákona o PZP je v rozpore s niektorou zo smerníc upravujúcich poistenie zodpovednosti motorových vozidiel. Rozsudok SDEÚ nemá subsidiárny právny účinok na právny poriadok SR. Z uvedeného vyplýva záver, že povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v SR nepokrýva aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, pretože jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu neupravuje vnútroštátne právo SR uplatniteľné v spore vo veci samej. Súdom použitý eurokonformný výklad pojmu škoda na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) Zákona o PZP nemôže byť prípustný. Náhrada nemajetkovej ujmy pozostalých osôb po dopravnej nehode nie je krytá Zákonom o PZP, je svojím účelom, obsahom a koncepciou právnej úpravy odlišná od náhrady škody na zdraví a nespadá pod taxatívne vymedzené nároky uvedené v § 4 ods. 2 Zákona o PZP. Vzhľadom na uvedené,

súd nemôže zaviazat' na plnenie tohto nároku poisťovňu, pretože jej chýba pasívna vecná legitímácia v spore. V ďalšom poukázal na rozhodovaciu prax všeobecných súdov SR, z ktorých vyplýva, že náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch v zmysle ustanovenia § 13 OZ nie je súčasťou poistného krytia v zmysle § 4 ods. 2 písm. a) Zákona o PZP. Uviedol, že o správnosti právnej argumentácie žalovaného v 2. rade svedčí aj konzistentnosť rozhodovacej činnosti NS SR ako dovolacieho súdu o otázke pasívnej vecnej legitímácie poisťovateľov v obdobných veciach. Rozsudkom sp. zn. 3 Cdo 301/2012 z 31. 03. 2016 NS SR v celom rozsahu zotrval na záveroch vyslovených v skoršom rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. 04. 2011, pričom konštatoval, že na tomto závere nič nemení ani rozsudok SDEÚ vo veci Haasová. Najnovšie NS SR opätovne túto líniu potvrdil rozhodnutím vo veci 8Cdo 219/2016, kde už výslovne uviedol, že právny názor zastávaný žalobcom je nesprávny a že sa jedná o odklon od ustálenej judikatúry NS SR. Poukázal na čl. 2 ods. 2 základných zásad CSP, podľa ktorých v zmysle zásady právnej istoty má každý právo očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít. NS SR v spomínaných rozhodnutiach líniu, podľa ktorej v zmysle slovenského právneho poriadku nie je nárok na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, potvrdil. V spore 8 Cdo 219/2016 NS SR už explicitne hovorí o tom, že od ustálenej praxe sa odchyľujú tie sudy, ktoré rozhodujú takéto spory v prospech žalobcov. Uviedol tiež, že priznanú náhradu nemajetkovej ujmy považuje za neprimerane vysokú. Súd prvej inštancie nevysvetlil, aké kritériá vzal do úvahy pri určení výšky nemajetkovej ujmy. Rozsudok je preto nedostatočne odôvodnený, čo zakladá tzv. inú vadu konania v zmysle § 365 ods. 1 písm. d) CSP. Náhradu nemajetkovej ujmy považuje za neprimerane vysokú aj vzhľadom na interpretáciu ratione legis relevantných ustanovení vo väzbe na zák. č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi. Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že vzťahy žalobcov v 1., 2. a 3. rade boli štandardnými rodinnými vzťahmi. Rozhodnutie súdu o výške ujmy sa spravidla odvíja od úvahy, či ju poisťovňa preplatí, alebo nie. Tieto závery sú logickým vyústením nesprávnej úvahy, ktorá opomína základnú skutočnosť, že poisťovňa platí za poisteného, a nie je samotná škodcom. Z tohto dôvodu by akékoľvek úvahy o výške nemajetkovej ujmy mali vychádzať z reality finančných možností škodu a štandardného poňatia hodnoty peňazí v našich zemepisných šírkach. Z uvedených dôvodov navrhol napadnutý rozsudok zmeniť tak, že nároky žalobcov zamietne, alebo alternatívne zrušenia napadnutého rozsudku a vrátenia veci súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

3. Rozsudok súdu prvej inštancie napadol odvolaním aj žalovaný v 1. rade, a to vo výroku II., odôvodniac ho tým, že s výrokom o trovách konania sa nestotožňuje a považuje ho za nesprávny. Skutočnosť, akými informáciami disponovali žalobcovia v čase podania žaloby nie je z hľadiska rozhodnutia o náhrade trov konania významná. Žalobca je vždy zodpovedný za obsah svojej žaloby, ako aj okruh osôb, ktoré v nej označí za žalovaných, a to už v čase podania žaloby. Pokiaľ by bolo dôvodné očakávať, aby mal žalobca až na základe výsledkov vykonaného dokazovania zistiť, či ním označený žalovaný je alebo nie je nositeľom pasívnej vecnej legitímácie v konaní, potom námietku použitú súdom, že až v priebehu konania sa dozvedel o nedostatku pasívnej legitímácie žalovaného, by mohol žalobca vzniesť vždy, t.j. v každom konaní, v ktorom žalovaný v rámci procesnej obrany proti žalobe používa práve námietku nedostatku svojej pasívnej legitímácie, a teda takémuto žalovanému, hoc procesne úspešnému účastníkovi, v prípade zamietnutia žaloby by nikdy nemohla byť priznaná náhrada trov konania, čo je v rozpore so zákonným predpokladom, že ustanovenie § 257 CSP môže slúžiť na prelomenie tzv. zásady úspechu iba vo výnimočných prípadoch, teda celkom ojedinele. Z uvedených dôvodov navrhol napadnutý výrok zmeniť tak, že žalovanému v 1. rade prizná voči žalobcom náhradu trov prvoinštančného konania v celom rozsahu a zároveň mu prizná právo na náhradu trov odvolacieho konania.

4. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali odvolanie aj žalobcovia v 1. až 3. rade, odôvodniac ho nesprávnymi skutkovými zisteniami a nesprávnym právnym posúdením veci. Žalobcovia sa stotožnili s rozsudkom v časti, v ktorej žalovanému v 1. rade nepriznal náhradu trov konania. Odôvodnenie súdu prvej inštancie, podľa ktorého v čase podania žaloby žalobcovia správne zažalovali všetkých troch žalovaných, nakoľko nebolo zrejmé, či sa jednalo v predmetnom prípade o služobnú cestu, alebo nie a tieto skutočnosti boli preukázané až výsluchom svedkov na pojednávaní 04. 10. 2007, považujú žalobcovia za správne. Súd v rozsudku správne konštatoval, že za stavu, keď právo umožňuje žalobcom požadovať náhradu nemajetkovej ujmy, je dôvodný záver, že takáto náhrada nemajetkovej ujmy musí byť likvidovaná z povinného zmluvného poistenia. V zamietajúcej časti považujú rozsudok súdu prvej inštancie za nesprávny a to z dôvodu, že výška súdom priznanej náhrady nemajetkovej ujmy nepostačuje

na satisfakciu tak závažnej ujmy, akú utrpeli žalobcovia a aká bola dokazovaním v konaní preukázaná. V tomto prípade majú žalobcovia za to, že výška súdom priznanej náhrady nemajetkovej ujmy je neadekvátne nízka, a to najmä s prihliadnutím na závažnosť ujmy, ktorú utrpeli žalobcovia. Päťdesiat percentné zníženie požadovanej náhrady nemajetkovej ujmy považujú žalobcovia za neprimerané a tiež súdom neodôvodnené. Žalobcovia navždy stratili možnosť viesť s nebohým súkromný život a sú od jeho smrti ochudobnení o sféru prirodzených vzťahov s jedným z najbližších rodinných príslušníkov, a to ako s otcom, tak aj s manželom. Ide o nezvratnú deštrukciu medziľudských väzieb a kompletnej rodiny, tvoriacich základ súkromného života žalobcov. Vzniknutá trauma je zo života žalobcov fakticky neodstrániteľná. Súd prvej inštancie žiadnym spôsobom neodôvodnil, prečo v tak výraznej miere znížil požadovanú náhradu nemajetkovej ujmy. Žalobcovia súhlasia s tým, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy je na voľnej úvahe súdu, avšak rovnako tak musí byť zdôvodnené tak značné zníženie sumy náhrady nemajetkovej ujmy, ktoré považujú za neúmerané, vzhľadom na závažnosť a dôsledky. Poukázali na rozsudok Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 21. 05. 2015 sp. zn. 4 Co/658/2014. Pokiaľ ide o existenciu závažnej ujmy, za závažnú ujmu treba podľa judikatúry súdov SR považovať ujmu, ktorú fyzická osoba, vzhľadom na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo, intenzitu zásahu, jeho trvania alebo dopad a dôsledky považuje za ujmu značnú. Pritom sú rozhodujúce tak subjektívne pocity žalobcov, ako aj objektívne hľadisko, teda to, či by predmetnú ujmu takto v danom mieste a čase vnímala aj každá iná fyzická osoba, o čo v tomto prípade nemožno pochybovať. S poukazom na vyššie uvedené skutočnosti a s poukazom na európsku súdnu prax považujú žalobcovia žalovanú sumu, a teda nimi požadovanú náhradu nemajetkovej ujmy za primeranú ujme, ktorú v tomto prípade stratou blízkej osoby v dôsledku protiprávneho konania utrpeli. V prípade úspechu si uplatnili náhradu trov odvolacieho konania. Z uvedených dôvodov navrhli napadnutý rozsudok zmeniť tak, že žalobcovi v 1. rade súd prizná náhradu nemajetkovej ujmy 50.000 eur, žalobcovi v 2. rade náhradu nemajetkovej ujmy 50.000 eur a žalobcovi v 3. rade náhradu nemajetkovej ujmy 30.000 eur.

5. Žalovaný v 2. rade k odvolaniu žalobcu v 1. rade uviedol, že dôvody hodné osobitného zreteľa vyhodnocuje a skúma súd prvej inštancie. Pri posudzovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa však konajúci súd musí prihliadať nielen na okolnosti, ktoré sú dané u jednej sporovej strany, ale aj na okolnosti sporovej strany, ktorá je dotknutá nepriznaním trov konania. V danom smere žalovaný v 2. rade nespochybňuje ani neaprobuje vecnú správnosť záveru o existencii dôvodov osobitného zreteľa. Posúdenie tejto otázky nechal na odvolacom súde.

6. Žalobcovia vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného v 1. rade uviedli, že súd prvej inštancie pri rozhodovaní o napádanom výroku zohľadnil práve neprimeranú tvrdosť, ako aj povahu a okolnosti sporu. Okolnosťami sporu v danej veci bola napr. povinnosť žalobcov zažalovať pôvodne všetkých troch žalovaných, a to z dôvodu, že žalobcom neboli a ani nemohli byť známe okolnosti, ktoré mali mať neskôr vplyv na pasívnu vecnú legitímáciu konkrétneho žalovaného. Za okolnosti sporu je možné považovať aj skutočnosť, že v čase podania žaloby nebol právoplatný trestný rozsudok. Odhliadnuc od uvedených okolností sporu, aj v prípade, že by tieto neboli dané, súd podľa ich názoru mohol aplikovať toto ustanovenie z dôvodu neprimeranej tvrdosti spočívajúcej v skutkových okolnostiach prípadu, a síce v úmrtí manžela a otca žalobcov, a to v dôsledku dopravnej nehody zavinenej žalovaným v 1. rade, za ktorú bol právoplatne odsúdený. Každá z uvedených okolností je spôsobilá samostatne založiť možnosť aplikácie ustanovenia § 257 CSP, pričom v prípade súhrnu uvedených okolností je možnosť aplikácie predmetného ustanovenia podľa ich názoru nepochybná. Z uvedených dôvodov navrhol napadnutý výrok ako vecne správny potvrdiť.

7. Žalobcovia vo vyjadrení k odvolaniu žalovaného v 2. rade uviedli, že s námietkou zániku povinného subjektu a nadväzujúcim zánikom povinnosti žalovaného v 2. rade poskytnúť poistné plnenie sa v žiadnom prípade nestotožňujú a považujú ju za právne nesprávnu. Poukázali na ustanovenie § 15 ods. 1 zák. č. 381/2001 Z. z. a uviedli, že toto ustanovenie zakladá priamy nárok poškodeného voči žalovanému v 2. rade ako poisťovateľovi. Poškodený si môže vybrať, voči komu si svoj nárok na poistné plnenie uplatní. Povinnosť plnenia žalovaného v 2. rade teda vznikla a je nezávislá na (ne)existencii poisťníka. Vzniknutá situácia má ale negatívny dopad na žalovaného v 2. rade, a to z dôvodu, že tento si nemôže uplatniť právo regresu voči žalovanému v 2. rade z dôvodu jeho zániku. Žalobcovia zotrvávajú na právnom názore, v zmysle ktorého je súčasťou poistného krytia aj náhrada nemajetkovej ujmy, pričom táto skutočnosť bola daná ešte pred rozsudkom ESD, ktorý tento právny názor len potvrdil. Poukázali na nepriamy účinok smerníc a uviedli, že ESD nemôže vykladať vnútroštátne ustanovenia, ale len výlučne únie právo a z tohto dôvodu je potrebné sa zaoberať eurokonformným výkladom

jednotlivých ustanovení vnútroštátneho práva tak, aby sa dosiahol výsledok požadovaný smernicou, pričom v tomto prípade ESD v rozsudku Haasová jednoznačne vyslovil, ako je potrebné chápať pojem škoda. Pri povinnosti extenzívneho výkladu vnútroštátneho práva dospejeme k záveru o dôvodnosti uplatňovania náhrady nemajetkovej ujmy voči žalovanému v 2. rade ako pasívne vecne legitimovanému subjektu. Pokiaľ žalovaný v 2. rade argumentuje rozsudkom NS SR zo dňa 31. 03. 2016 sp. zn. 3 Cdo 301/2012, uvedené rozhodnutie je ojedinelým rozhodnutím a bolo podrobené pomerne rozsiahlej kritike zo strany právnej teórie, ako aj zo strany všeobecných súdov a najmä Ústavného súdu SR. Poukázali na rozhodnutia Ústavného súdu SR a uviedli, že vo vzťahu k tejto problematike sa na Ústavnom súde SR vytvorila konštantná judikatúra, ktorá jednoznačne potvrdila ich argumentáciu. Poukázali tiež na rozhodnutia všeobecných súdov SR. Uviedli, že podporná argumentácia žalovaného v 2. rade zák. č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi nie je v žiadnom prípade namieste. Limity poistného plnenia sú úplne odlišné od zákona, ktorým argumentuje žalovaný v 2. rade. Pri úvahách o tom, akú cenu má ľudský život a zdravie, ich ochrana, ako i ochrana rodiny a rodinných väzieb a aký postoj má spoločnosť zaujať k tak závažným pochybeniam a protiprávnym postupom vyúsťujúcim do veľmi vážnych a často fatálnych dôsledkov, tak v tomto kontexte sa aj žalobcami požadovaná náhrada javí ako zjavne neprimeraná a nízka.

8. Žalovaný v 2. rade k odvolaniu žalobcov uviedol, že žalobcovia akcentujú, že náhrada nemajetkovej ujmy má byť uspokojená z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Svoje tvrdenie opierajú o nesprávnu interpretáciu rozsudku Súdneho dvora EÚ zo dňa 24. 10. 2013 sp. zn. C - 22/12 (Katarína Hassová c/a Rastislav Petrik). K nesprávnemu výkladu tohto rozsudku SDEÚ sa žalovaný v 2. rade podrobne vyjadril vo svojom odvolaní. Opakovane však akcentuje, že zo záverov tohto rozsudku nemožno abstrahovať vymožiteľnosť náhrady nemajetkovej ujmy z povinného zmluvného poistenia en bloc. Právna veta rozsudku SDEÚ totiž uvádza, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať náhradu nemajetkovej ujmy iba v prípade, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Žiadne ustanovenie slovenského právneho poriadku však náhradu nemajetkovej ujmy z PZP zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla neupravuje. Relevantné ustanovenie zákona vymedzuje iba nárok poškodeného z PZP škodcu na náhradu škody na zdraví a nákladov pri usmrtení, a nie nárok na náhradu nemajetkovej ujmy podľa § 11 a nasl. OZ. Za daných okolností, kedy v slovenskom právnom poriadku absentuje možnosť uplatnenia náhrady nemajetkovej ujmy z PZP, sú závery dotknutého rozsudku SDEÚ pre prejednávajúcu vec bez právneho významu. V tomto smere odkazujeme na rozsiahlu judikatúru všeobecných súdov SR, ktorú žalovaný v 2. rade identifikoval v odvolaní. Uviedol, že nespochybňuje, že strata blízkej osoby je ťažkou životnou situáciou, náhrada nemajetkovej ujmy však nie je náhradou za život, ale slúži iba na zmiernenie následkov vznikutej škody. Pri stanovení jej výšky je smerodajných niekoľko faktorov a to, či bol žalovaný pôvodcom takéhoto zásahu, či k zásahu do práv došlo úmyselne alebo z nedbanlivosti, ako aj to, ako bol žalobca uspokojený v trestnom konaní. Žalovaný v 2. rade považuje náhradu nemajetkovej ujmy za neprimerane vysokú, a to vzhľadom na interpretáciu relevantných ustanovení zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi.

9. Žalovaný v 2. rade k vyjadreniu žalobcov uviedol, že žalovaný v 2. rade neakceptuje právny názor žalobcov a naďalej trvá na tom, že povinné zmluvné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa vzťahuje výlučne na škodu definovanú v § 4 ods. 2 ZoPZP, t. j. poisťovateľ nehradí pozostalým po obeti dopravnej nehody peňažnú náhradu za zásah do ich práva na ochranu osobnosti (§ 13 ods. 2 OZ). Rozširujúca interpretácia a aplikácia § 4 ods. 2 písm. a) ZoPZP je neprípustná a nemožno ju aprobovať ani eurokonformným výkladom s poukazom na rozsudok Súdneho dvora EÚ zo dňa 24. 10. 2013 sp. zn. C - 22/12 (Katarína Hassová c/a Rastislav Petrik). Poukázal na ustanovenie § 4 ods. 2 ZoPZP, ktoré vymedzuje, ktoré nároky nahrádza poškodenému za poisteného poisťovateľ. Nárok na náhradu nemajetkovej ujmy nie je v citovanom ustanovení vymedzený. To korešponduje s podstatou povinného zmluvného poistenia, v ktorom poisťovateľ hradí výlučne obmedzený okruh normatívne definovaných nárokov; t.j. nie všetky, ktoré môžu byť voči poistenému uplatnené zo strany dotknutých osôb, nárok na náhradu nemajetkovej ujmy (§ 13 ods. 2 OZ) nemožno subsumovať pod žiadny z nárokov taxatívne uvedených v § 4 ods. 2 ZoPZP. Právny poriadok Slovenskej republiky dôsledne rozlišuje medzi nemajetkovou ujmovou a škodou. To potvrdzuje aj znenie § 16 OZ, v zmysle ktorého, ak dôjde neoprávneným zásahom do práva na ochranu osobnosti k spôsobeniu škody, zodpovednosť sa posudzuje podľa ustanovení § 420 a nasl. OZ (zodpovednosť

za škodu). Náhrada nemajetkovej ujmy po zásahu do práva na ochranu osobnosti sa tak evidentne nachádza mimo normatívny rámec zodpovednosti za škodu. Rozsudok Súdneho dvora vo veci Haasová uvádza, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Slovenská vnútroštátna úprava však také ustanovenie, ktoré by priznávalo náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým po obeti dopravnej nehody v dôsledku zásahu do ich osobnostných práv z poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, nepozná. Na podporu svojich právnych názorov poukázal na relevantné rozhodnutia Najvyššieho súdu SR, uznesenie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. 04. 2011, rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 30. 10. 2012 sp. zn. 4Cdo/139/2011 a rozsudok Najvyššieho súdu SR zo dňa 31. 03. 2016 sp. zn. 3Cdo/301/2012. Žalovaný v 2. rade nepopiera, že zo sporného rozsudku vo veci Haasová možno kreovať dva (protikladné) závery o zahrnutí náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí dopravných nehôd do poistného krytia povinného zmluvného poistenia a to, že náhrada nemajetkovej ujmy po zásahu do práva na ochranu osobnosti (usmrtením blízkej osoby) podlieha povinnému zmluvnému poisteniu iba v prípade, ak takúto náhradu v rámci povinného zmluvného poistenia výslovne upravuje vnútroštátne právo (ZoPZP) a náhrada nemajetkovej ujmy v totožnom prípade podlieha povinnému zmluvnému poisteniu vtedy, ak vnútroštátne právo pozná a upravuje (aspoň) samotný inštitút náhrady nemajetkovej ujmy spôsobenej zásahom do práv na ochranu osobnosti ako taký. Domnievame sa však, že v posudzovanom prípade je argumentačne udržateľný iba prvý záver, t.j. nemajetkovú ujmu by poisťovateľ bol povinný hradiť výlučne v prípade, ak by bola takáto možnosť výslovne upravená v ZoPZP. Eventuálny eurokonformný výklad ZoPZP v tom zmysle, že povinné zmluvné poistenie zahŕňa aj krytie náhrady nemajetkovej ujmy, je nepripustný. Eurokonformný výklad de facto predstavuje zásah do horizontálneho právneho vzťahu medzi jednotlivcami, a to na základe priority komunitárneho práva, reprezentovaného nesprávne transponovanými smernicami. Smernica je však adresovaná výlučne členským štátom, nezaväzuje a nezakladá priamo práva a povinnosti fyzickým a právnickým osobám a vyžaduje si transpozíciu do vnútroštátneho právneho poriadku formou relevantného právneho aktu členského štátu, pričom výber formy a právnej sily aktu implementácie je ponechaný na členskom štáte. V prípade nezaistenia riadnej a včasnej transpozície smernice do vnútroštátneho právneho poriadku môže účastník konania žiadať, aby sa prihliadalo na nepriamy účinok smerníc, t. j. aby sa vnútroštátne právo vykladalo eurokonformne. Eurokonformný výklad má však svoje hranice, ktoré boli postupne vymedzované rozhodovacou činnosťou Súdneho dvora EÚ. Ten stanovil, že zásada eurokonformného výkladu nemôže slúžiť ako základ pre interpretáciu vnútroštátneho práva contra legem. V danom smere je aj eurokonformný výklad obmedzený, a to najmä zásadou právnej istoty a zákazu retroaktivity (rozhodnutia Súdneho dvora EÚ Von Colson a Kamann 14/83, Pfeiffer C-397/01, Adeneler C-212/04, Mono Car Syling SA C12-08). Existujúca slovenská právna úprava nepochybne definuje rozsah povinného zmluvného poistenia tak, že nemajetkovú ujmu po zásahu do práva na ochranu osobnosti pozostalých blízkych osôb po obetiach dopravnej nehody poisťovateľ nehradí. Táto prax je štandardná de facto od vzniku povinného zmluvného poistenia. Bez právneho významu nie je ani skutočnosť, že poisťovne doteraz vychádzali pri kalkulácii cien povinného zmluvného poistenia z ustálenej súdnej praxe a právnej doktríny o tom, že nemajetková ujma pozostalých blízkych osôb po obetiach dopravnej nehody nie je poisťovateľom hradená. Domnelý eurokonformný výklad ZoPZP, smerujúci k zahrnutiu tohto druhu náhrady do povinného zmluvného poistenia, by retroaktívne zasiahol do existujúcich poisťovacích vzťahov. Poisťovne by tak museli poškodeným uhrádzať poistné plnenie (náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch) bez toho, aby takéto plnenie bolo finančne kryté dojednaným poistným (na základe platnej právnej úpravy) v poistných zmluvách s poistníkmi. Neregulované a nekritické akceptovanie eurokonformného výkladu tak môže nepochybne viesť k výraznej nestabilite na poistnom trhu s dopadom na jeho samotnú udržateľnosť.

10. Krajský súd v Nitre ako súd odvolací (§ 34 CSP), viazaný rozsahom a dôvodmi podaných odvolaní žalobcov v 1. až 3. rade a žalovaného v 1. a 2. rade (§ 379 a § 380 ods. 1 CSP) prejednal vec bez nariadenia odvolacieho pojednávania, s verejným vyhlásením rozsudku a po prejednaní veci dospel k záveru, že rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku týkajúcom sa náhrady trov konania žalovaného v 1. rade (II.), v napadnutých vyhovujúcich výrokoch (III., IV., V.), v napadnutom zamietajúcom výroku (VI.) a vo výroku o trovách konania vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 2. rade (VII.) je potrebné podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správny potvrdiť.

11. Žalobcovia sa podanou žalobou (po zastavení konania voči pôvodne žalovanému v 2. rade - spoločnosti Eurotechnic s. r. o., ktorý bol vymazaný z obchodného registra a ktorý bol zamestnávateľom

žalovaného v 1. rade) domáhali ochrany osobnosti, náhrady nemajetkovej ujmy, a to žalobcovia v 1. a 2. rade zaplata sumy 50.000 eur a žalobca v 3. rade zaplata sumy 30.000 eur, a to spoločne a nerozdielne od žalovaných v 1. a 2. rade, ako aj náhrady trov konania. Žalobu odôvodnili tým, že dňa 10. 04. 2012 došlo k dopravnej nehode, pri ktorej utrpel poškodený U. C. - manžel žalobkyne v 1. rade a otec žalobcov v 2. a 3. rade zranenia nezlučiteľné so životom, na následky ktorých dňa XX. XX. XXXX zomrel. Tým došlo k zásahu do osobnostných práv žalobcov, dôsledky tragickej udalosti sú neodstrániteľné, ako jediný účinný nástroj zmiernenia spôsobenej ujmy sa javí zadostučinenie v peňažnej forme. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie žalobu voči žalovanému v 1. rade zamietol a žalovanému v 1. rade súd náhradu trov konania nepriznal. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi v 1. rade sumu 25.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi v 2. rade sumu 25.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Žalovanému v 2. rade uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi v 3. rade sumu 15.000 eur do troch dní od právoplatnosti tohto rozsudku. Vo zvyšnej časti náhrady nemajetkovej ujmy súd žalobu zamietol. Rozhodol, že žiadna zo strán nemá na náhradu trov konania právo. Keďže odvolanie podal žalovaný v 1. rade vo výroku o trovách konania, žalobcovia v zamietajúcich výrokoch a žalovaný v 2. rade vo vyhovujúcom výroku, je výrok o zamietnutí nároku voči žalobcovi v 1. rade už právoplatný a predmetom posúdenia odvolacieho súdu všetky zvyšné výroky napadnutého rozsudku.

12. Podľa § 387 ods. 1 CSP odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdí, ak je vo výroku vecne správne.

13. Podľa § 387 ods. 2 CSP, ak sa odvolací súd v celom rozsahu stotožňuje s odôvodnením napadnutého rozhodnutia, môže sa v odôvodnení obmedziť len na skonštatovanie správnosti dôvodov napadnutého rozhodnutia, prípadne doplniť na zdôraznenie správnosti napadnutého rozhodnutia ďalšie dôvody.

14. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, každý má právo domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Jedným z aspektov práva na spravodlivý proces je tiež právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Z práva na spravodlivé súdne konanie vyplýva totiž aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05).

15. Právo na určitú kvalitu súdneho konania, ktorej súčasťou je aj právo účastníka na dostatočné odôvodnenie súdneho rozhodnutia, je jedným z aspektov práva na spravodlivý proces. Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, ako aj z rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky totiž vyplýva, že tak základné právo podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy, ako aj právo podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru v sebe zahŕňajú aj právo na odôvodnenie rozhodnutia (II. ÚS 383/06); právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu.

16. Právo na spravodlivý proces je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia skutkový stav a po výklade a použití relevantných právnych noriem rozhodnú tak, že ich skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a nie sú prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktoré by popreli zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces. Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojej judikatúre opakovane zdôraznil, že nezávislosť rozhodovania všeobecných súdov sa má uskutočňovať v ústavnom a zákonom procesnoprávnom a hmotnoprávnom rámci. Procesnoprávny rámec predstavujú predovšetkým princípy riadneho a spravodlivého procesu, ako vyplývajú z čl. 46 a nasl. Ústavy a čl. 6 ods. 1 Dohovoru. Jedným z týchto princípov predstavujúcich súčasť práva na spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 Ústavy, čl. 6 ods. 1 Dohovoru) a vylučujúcej ľubovôľu pri rozhodovaní je aj povinnosť súdu presvedčivo a správne vyhodnotiť dôkazy a svoje rozhodnutia náležite odôvodniť (§ 132 a § 157 ods. 1 OSP, teraz § 191 a § 220 CSP m. m. I. ÚS 243/07), pritom starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci. Z odôvodnenia súdneho rozhodnutia (§ 157 ods. 2 OSP, teraz § 220 ods. 2 CSP) musí vyplývať vzťah medzi skutkovými zisteniami a úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. Všeobecný súd by mal vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení svojho rozhodnutia dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda, inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. Všeobecný súd pritom musí súčasne vychádzať z materiálnej ochrany zákonnosti tak, aby bola zabezpečená spravodlivá ochrana práv a oprávnených záujmov účastníkov (§

1 OSP, teraz § 1 CSP; obdobne napr. IV. ÚS 1/02, II. ÚS 174/04, III. ÚS 117/07, III. ÚS 332/09, I. ÚS 501/11). Z práva na spravodlivé súdne konanie v tejto súvislosti vyplýva aj povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05, II. ÚS 76/07, obdobne Kraska c. Švajčiarsko z 29. apríla 1993, séria A, č. 254-B, s. 49, § 30). Štruktúra práva na odôvodnenie je rámcovo upravená v § 220 ods. 2 CSP.

17. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav, dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis, alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, ale nesprávne ho interpretoval, alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

18. Čo sa týka nároku žalobcov v 1. až 3. rade na náhradu nemajetkovej ujmy, vzhľadom k rozsahu a dôvodom odvolania bolo predmetom preskúmania odvolacím súdom jednak posúdenie toho, či je ohľadom tohto nároku žalovaný v 2. rade pasívne legitimovaný a tiež posúdenie výšky nároku žalobcov v 1. až 3. rade, keďže súd prvej inštancie ohľadne tohto nároku žalobe vyhovel len v časti, keď žalobcom v 1. a 2. rade zo sumy 50.000 eur priznal sumu 25.000 eur a žalobcovi v 3. rade zo sumy 30.000 eur priznal sumu 15.000 eur.

19. V preskúmvanej veci bolo dokazovaním vykonaným súdom prvej inštancie preukázané, že zásah do osobnostných práv žalobcov v 1. až 3. rade, t. j. do ich práva na súkromný a rodinný život, bol spôsobený pri dopravnej nehode dňa 10. XX. XXXX, ktorú zavinil žalovaný v 1. rade ako zamestnanec počas pracovnej cesty v spoločnosti Eurotechnic s. r. o. (pôvodne žalovaný v 2. rade), ktorá bola v priebehu konania vymazaná z obchodného registra a následne bolo konanie voči nej uznesením zo dňa 25. februára 2016 č. k. 12C/205/2015-79 zastavené. V dôsledku tejto dopravnej nehody zomrel manžel žalobkyne v 1. rade a otec žalobcu v 2. a 3. rade U. C.. Žalovaný v 2. rade (pôvodne žalovaný v 3. rade) je poisťovňou, v ktorej v čase vzniku škody malo motorové vozidlo, ktorým žalovaný v 1. rade spôsobil škodu, uzavretú poisťnú zmluvu o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla.

20. Odvolací súd sa v prvom rade zaoberal žalovaným v 2. rade namietanou otázkou pasívnej legitimácie žalovaného v 2. rade a s použitím eurokonformného výkladu pojmov „náhrada škody na zdraví“ v ustanovení § 4 zák. č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a s prihliadnutím k samotnému účelu povinného zmluvného poistenia, z hľadiska zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby vyvolaný prevádzkou motorového vozidla dospel k záveru, že v rámci náhrady škody sa odškodňuje aj nemajetková ujma spôsobená pozostalým po obeti dopravnej nehody, za ktorú možno priznať náhradu peňažnou formou podľa § 13 Občianskeho zákonníka, ktorú v širšom ponímaní treba považovať za škodu na zdraví podľa § 4 ods. 2 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. Takáto náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch preto spadá do rozsahu povinného zmluvného poistenia.

21. Súdny dvor EÚ v rozhodnutí C-22/XXXX okrem iného poukázal i na ustálenú judikatúru prijatú vo veci Margues Almeida, C-300/10, podľa ktorej zámerom smerníc nie je harmonizácia režimov zodpovednosti za škodu, ale členské štáty sú stále oprávnené upraviť režim zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Táto ich voľnosť je však zároveň obmedzená tým, že druhá smernica (smernica Rady 84/5/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel), ktorá dopĺňa prvú smernicu (smernica Rady 72/166/EHS o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú motorovými vozidlami a kontroly plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti) stanovuje povinné krytie niektorých škôd, medzi ktoré patrí najmä ujma na zdraví, v určitých minimálnych sumách. Teda, medzi škodami, ktoré musia byť kryté sa v súlade s článkom 1 ods. 1 druhej smernice nachádza najmä ujma na zdraví. Súdny dvor ďalej spresňuje, že ujma na zdraví predstavuje akúkoľvek ujmu, ktorá bola spôsobená zásahom do osobnej integrity, čo zahŕňa tak fyzickú, ako aj psychickú traumu. V dôsledku toho medzi škody, ktoré sa musia nahraďiť v súlade s prvou, druhou a treťou smernicou, patrí nemajetková ujma, ktorej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v danom spore. Ak teda vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla.

Týmto vnútroštátnym právom je Občiansky zákonník, ktorý v ustanovení § 11 a § 13 priznáva nárok na náhradu nemajetkovej ujmy utrpenej v dôsledku úmrtia blízkej osoby.

22. Odvolací súd k uvedenému ešte dopĺňa, že eurokonformný výklad prichádza do úvahy predovšetkým vtedy, ak je vnútroštátny predpis nepresný a necháva súdnemu orgánu priestor pre úvahu, resp. eurokonformná interpretácia môže poslúžiť na účely vyplnenia medzery vnútroštátneho právneho predpisu ustanoveniami práva Únie. Vnútroštátny súd, ktorý aplikuje vnútroštátne právo, je pritom povinný vykladať ho čo najviac v zmysle znenia a cieľov smernice, aby sa dosiahol smernicou sledovaný účinok. Zásada eurokonformného výkladu vnútroštátneho práva platí nielen v prípade vnútroštátnych ustanovení osobitne prijatých na vykonanie smernice, ale vzťahuje sa na vnútroštátne právo ako celok, vrátane vnútroštátnej judikatúry. Vnútroštátne orgány aplikácie práva majú pritom v rámci svojich právomocí vždy usilovať o eurokonformný výklad vnútroštátneho práva, aby sa zabezpečila úplná účinnosť smernice a dosiahnutie jej cieľa, bez ohľadu na to, či ustanovenia použité pri výklade majú alebo nemajú priamy účinok.

23. I s ohľadom na vyššie uvedené je potom potrebné zdôrazniť, že z hľadiska výkladu smerníc Rady 72/166/EHS, č. 84/5/EHS, č. 90/232/EHS (v roku 2009 konsolidovaných smernicou 2009/103) je potrebné ustáliť len taký právny záver, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenú blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, pretože jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu upravuje vnútroštátne právo, a to v ustanovení § 11 a § 13 Občianskeho zákonníka.

24. K uvedenému odvolací súd taktiež dáva do pozornosti rozsudok Súdneho dvora Európskej únie C-277/XXXX z 24. 10. 2013, v ktorom Súdny dvor obdobne ako v rozsudku C-22/XXXX uviedol, že ak vnútroštátne právo umožňuje rodinným príslušníkom obete dopravnej nehody požadovať náhradu utrpenej nemajetkovej ujmy, náhrada tejto ujmy musí byť krytá povinným poistením motorového vozidla, pričom súčasne rozhodol, že ak členský štát priznáva nárok na náhradu nemajetkovej ujmy, nemôže pre túto osobitnú kategóriu škôd, ktoré sa v zmysle druhej smernice považujú za ujmu na zdraví, stanoviť maximálne sumy poistného krytia, ktoré sú nižšie ako minimálne sumy poistného krytia stanovené druhou smernicou.

25. Otázka, či je náhrada utrpenej nemajetkovej ujmy krytá povinným poistením motorového vozidla a bola v posledných rokoch predmetom viacerých rozhodnutí NS SR, ako aj Ústavného súdu SR. Rozhodovacia činnosť NS SR sa v tejto otázke najskôr prikláňala k názoru, že nároky pozostalých po obetiach dopravných nehôd z titulu ich nemajetkovej ujmy, ktorá im bola spôsobená smrťou ich blízkej osoby nie je zahrnutá do zákonného poistného krytia o náhrade škody, čo bolo vyjadrené rozhodnutiach NS SR sp. zn. 4 Cdo 168/2009 z 20. XX. 2011 a sp. zn. 3 Cdo 301/XXXX z 31. 08. 2016. Následne sa touto otázkou, teda tým, či náhrada nemajetkovej ujmy v peniazoch, ako jedna z foriem satisfakcie za neoprávnený zásah do života a zdravia fyzickej osoby, je nárokom krytým poistením zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, resp. otázkou pasívnej legitímácie poisťovne, zaoberal aj v konaní vedenom pod sp. zn. 8 Cdo 1361/2015, pričom senát NS SR v tomto konaní dospel k opačnému názoru ako dovolacie senáty v už uvedených veciach (keď dospeli k záveru, že podľa súčasne platnej právnej úpravy možno nemajetkovú ujmu za zásah do osobnostných práv usmrtením blízkej osoby uplatňovať len mimo rámec inštitútu zodpovednosti za škodu, t.j. podľa § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, a teda povinnosť poisťovne na plnenie z povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla sa nevzťahuje na právo na náhradu nemajetkovej ujmy vyplývajúci z ustanovenia § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka), preto uznesením z 26. júna 2017 sp. zn. 8 Cdo 1361/2015 postúpil vec podľa § 46 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V uznesení o postúpení veci odôvodnil svoj odlišný právny názor. Následne veľký senát prejednal vec a po vyžiadaní vyjadrení strán sporu a stanovísk ministra spravodlivosti Slovenskej republiky a generálneho prokurátora Slovenskej republiky (súladných s názorom senátu 8 C) oznámil dňa 12. septembra 2017 stranám sporu, že rozsudok vo veci vyhlási 21. septembra 2017. Keďže však následne žalovaná zobrala dovolanie späť a žiadala, aby veľký senát konanie o ňom zastavil, vzhľadom na tento procesný úkon žalovanej veľký senát dovolacie konanie zastavil a vecne predmetnú otázku neprejednal. Následne nasledovali ďalšie rozhodnutia NS SR zaoberajúce sa touto otázkou, pričom následnú rozhodovaciu činnosť zhrnul NS SR v rozhodnutí sp. zn. 2 Cdo 52/2018 zo dňa 29. marca 2019, v ktorom uviedol, že pri posúdení riešenia právnej otázky vecnej pasívnej legitímácie žalovaného nemožno opomenúť rozsudok Súdneho dvora Európskej

Únie (ďalej aj „ESD“) C-22/12 vo veci Haasová z 24. októbra 2013, v ktorom ESD vyslovil záver, že príslušné ustanovenia smerníc (Rady 72/166/EHS z 24. apríla 1972, Rady 84/5/EHS z 30. decembra 1983 zmenenej a doplnenej smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2005/14/ES z 11. mája 2005 a tiež Rady 90/232/EHS zo 14. mája 1990) o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel sa majú vykladať v tom zmysle, že povinné poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla má pokrývať aj náhradu nemajetkovej ujmy spôsobenej blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravnej nehode, ak jej náhradu na základe zodpovednosti poisteného za škodu (v zmysle hmotnej i nehmotnej ujmy) upravuje vnútroštátne právo uplatniteľné v spore vo veci samej. Podľa názoru ESD, ak vnútroštátne (slovenské) právo upravuje v týchto prípadoch (dopravných nehôd) zodpovednosť poisteného v dvoch právnych inštitútoch, a to v inštitúte zodpovednosti za škodu, ako aj v inštitúte zodpovednosti za neoprávnený zásah do osobnostných práv, musia byť oba tieto druhy zodpovednosti predmetom poistného krytia.

26. Aj Ústavný súd Slovenskej republiky v uznesení sp. zn. I. ÚS 474/2016 zo 17. augusta 2016 uviedol, že hoci Súdny dvor Európskej únie viac krát zdôraznil, že nie je oprávnený vykladať ustanovenia vnútroštátneho práva, je zjavné, že ako vnútroštátne právo Českej republiky, tak aj vnútroštátne právo Slovenskej republiky prostredníctvom konkrétnych ustanovení Občianskeho zákonníka umožňuje blízkym osobám obetí usmrtených pri dopravných nehodách priznať náhradu nemajetkovej ujmy, ktorá má byť krytá z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel. Ďalej uviedol, že k záveru o potrebe krytia pozostalým priznanej náhrady nemajetkovej ujmy z povinného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla dospel s prihliadnutím na samotný účel povinného zmluvného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel, zohľadňujúc skutočnosť, že neoprávnený zásah do osobnosti fyzickej osoby bol vyvolaný prevádzkou motorového vozidla, v súvislosti s ktorou vzniknutá zodpovednosť za spôsobené škody je predmetom povinného zmluvného poistenia v zmysle zák. č. 381/2001 Z. z. (podobne aj rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 666/2016 z 11. októbra 2016).

XX. Na uvedené závery ESD a ústavného súdu nadviazal najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 6 MCdo 1/2016 z 31. júla 2017, v ktorom vysvetlil, že pri výklade pojmu škoda pre účely zák. č. 381/2001 Z. z. treba vychádzať z chápania tohto pojmu v komunitárnom práve, pretože citovaný zákon bol výsledkom transpozície smerníc Európskej únie, ktoré boli nahradené toho času platnou smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2009/103/ES zo 16. septembra 2009 o poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorových vozidiel a o kontrole plnenia povinnosti poistenia tejto zodpovednosti. Táto smernica síce nedefinuje pojem škoda, ale z jej textu je zrejmé, že pod týmto pojmom rozumie osobnú ujmu a škodu na majetku, resp. používa slovné spojenie utrpenie „ujmy alebo škody“, či používa pojmy „akákoľvek ujma alebo škoda“ alebo „akákoľvek škoda“, z čoho je zrejmé, že komunitárne právo chápe škodu ako majetkovú a aj nemajetkovú ujmu, resp. za ujmu považuje škodu majetkovú a aj nemajetkovú (rozsudok ESD zo 6. mája 2010 vo veci C-63/09 Axel Walz proti Clickair SA). Uvedené rozhodnutie najvyššieho súdu bolo ako judikát publikované v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a súdov SR č. 8/2018 pod č. R 61/2018 s právnou vetou: „Škodou pre účely zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení je aj nemajetková ujma spočívajúca v zásahu do osobnostných práv pozostalých obeť dopravnej nehody spôsobenej prevádzkou motorového vozidla. V spore o náhradu takejto ujmy je poisťovňa pasívne legitimovaná“.

28. Na označené rozhodnutia ESD, ústavného súdu a najvyššieho súdu nadviazali ďalšie rozhodnutia najvyššieho súdu, a to napr. sp. zn. 6 Cdo 143/2017 z XX. februára 2018, sp. zn. 6 Cdo 206/2017 z XX. februára 2018, sp. zn. 1 Cdo 179/2017 z 26. septembra 2018, sp. zn. 8 Cdo 6/2018 z XX. septembra 2018 a sp. zn. 6 Cdo 80/2018 z 29. novembra 2018.

29. NS SR v tomto rozhodnutí na záver skonštatoval, že označené rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6 MCdo 1/2016 (R 61/2018), 6 Cdo 143/2017, 6 Cdo 206/2017, 1 Cdo 179/2017, 8 Cdo 6/2018, 6 Cdo 80/2018 považuje za rozhodnutia, ktoré predstavujú ustálenú prax v riešení otázky pasívnej vecnej legitímácie poisťovne v spore o náhradu nemajetkovej ujmy pozostalým po obetiach dopravných nehôd krytú povinným zmluvným poistením, čím bol prekonaný právny názor uvedený v skorších rozhodnutiach najvyššieho súdu, na ktoré poukazoval aj odvolateľ v odvolaní. Pokiaľ teda odvolací súd vyslovil, že pasívna legitímácia žalovaného, ktorý je poisťiteľom a jeho povinnosť zaplatiť náhradu nemajetkovej

ujmy v peniazoch pozostalým po obetiach dopravných nehôd krytú povinným zmluvným poistením podľa zákona č. 381/2001 Z. z., je daná, je jeho rozhodnutie súladné s ustálenou rozhodovacou praxou Najvyššieho súdu Slovenskej republiky.

30. Z uvedeného je zrejmé, že aj keď sa rozhodovacia činnosť NS SR v tejto právnej otázke vyvíjala, z posledných rozhodnutí NS SR je zrejmé, čo je potrebné považovať za ustálenú prax NS SR ohľadom tejto otázky, pričom tieto rozhodnutia tiež korešpondujú s rozhodovacou činnosťou Ústavného súdu SR (sp. zn. I. ÚS 206/2015 zo dňa 29. XX. 2015, sp. zn. III. ÚS 646/2015 zo dňa 16. 12. 2015, sp. zn. III. ÚS 645/2015 zo dňa 16. 12. 2015, sp. zn. I. ÚS 474/2016 zo dňa 17. 08. 2016 a sp. zn. III. ÚS 666/2016 zo dňa 11. 10. 2016), preto je záver ohľadom pasívnej legitímácie žalovaného v 2. rade v danej veci správny a argumentácia žalovaného v 2. rade ohľadom nedostatku jeho pasívnej vecnej legitímácie nedôvodná.

31. Čo sa týka námietky žalovaného v 2. rade, že keďže pôvodne žalovaný v 2. rade (spoločnosť Eurotechnic s. r. o.) ako zamestnávateľ žalovaného v 1. rade bol vymazaný z obchodného registra, došlo teda k zániku povinného subjektu bez právneho nástupcu, a teda chýba základný prvok existencie záväzkového vzťahu, t.j. povinný subjekt, nakoľko ide o osobnostné práva, k tomu odvolací súd dodáva, že zák. č. 381/2001 Z. z. v § 15 ods. 1 upravuje priamy nárok poškodeného voči žalovanému v 2. rade ako poisťovateľovi. Žalobcovia ako poškodení si tak mohli vybrať, voči komu si svoj nárok na poistné plnenie uplatnia. Povinnosť plnenia žalovaného v 2. rade v čase vzniku poistnej udalosti bola daná (v tomto čase pôvodne žalovaný - spoločnosť Eurotechnic s. r. o. existoval a mal uzavretú zmluvu o PZP so žalovaným v 2. rade - poisťovňou) a následne už nie je závislá na existencii poisťníka, pôvodne žalovaného v 2. rade, ktorý bol medzitým vymazaný z obchodného registra. Námietka žalovaného v 2. rade je z uvedeného dôvodu nedôvodná a nárok žalobcov voči žalovanému v 2. rade je daný.

32. Ďalšou otázkou, ktorú odvolací súd posudzoval, bola otázka primeranosti výšky nemajetkovej ujmy. Pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch súdom ustanovenie § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka neustanovuje žiadne medze. Pre určenie tejto výšky náhrady nemajetkovej ujmy však § 13 ods. 3 Občianskeho zákonníka zakotvuje taxatívne dve kritéria: závažnosť vzniknutej nemajetkovej ujmy a ďalej veľmi široko chápané okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Súd musí pritom však vychádzať vždy z čo najúplnejšieho skutkového stavu a opierať sa o preskúmateľné konkrétne hľadiská. Maximálna čiastka peňažného zadosťučinenia, ktorú môže súd priznať, je ohraničená výškou žalobcom požadovaného peňažného zadosťučinenia, ktorá musí byť zrejmá zo žalobného návrhu. Závažnosť ujmy sa posudzuje najmä z hľadiska „odčiniteľnosti“ takéhoto zásahu, keď je jednoznačné, že smrťou blízkej osoby dôjde k neodčiniteľnej ujme a deštrukcii rodinných a vôbec interpersonálnych vzťahov, keď takýto zásah je svojou povahou trvalý a neodstrániteľný. Základom úvahy súdu o výške nemajetkovej ujmy je zistenie takých skutočností, ktoré súdu umožnia založiť úvahu na určitom kvantitatívnom posúdení základných súvislostí posudzovaného prípadu. Súd je povinný vychádzať z úplne zisteného skutkového stavu a opierať sa o úplné a preskúmateľné hľadiská, ktorými sú predovšetkým zistená závažnosť majetkovej ujmy a zistené okolnosti, za ktorých k neoprávnenému zásahu do osobnosti fyzickej osoby došlo. Vychádzajúc z uvedeného, dospel odvolací súd k záveru, že súd prvej inštancie sa v napadnutom rozsudku riadil týmito úvahami, svoj záver, vychádzajúc zo skutkových okolností tohto konkrétneho prípadu aj dostatočne odôvodnil, pričom odvolací súd sa s nimi stotožňuje a odkazuje na ne. Odvolací súd len zdôrazňuje, že výškou priznanej nemajetkovej ujmy (nie rovnakou vo vzťahu ku všetkým žalobcom) súd prvej inštancie zohľadnil to, že práve žalobcovia v 1. a 2. rade ako osoby, ktoré boli s poškodeným U. C. v dennom kontakte, pociťovali a pociťujú stratu manžela a otca najviac, čo sa odzrkadlilo aj na zdravotnom stave žalobcu v 2. rade a žalobca v 3. rade, vzhľadom k tomu, že študoval mimo spoločného bydliska a mal priateľku, s ktorej pomocou stratu otca lepšie spracoval, bol touto stratou zasiahnutý o čosi menej. Výšku priznanej nemajetkovej ujmy súdom prvej inštancie považoval odvolací súd za primeranú, v súlade s rozhodovacou činnosťou nášho senátu v obdobných veciach, rozhodnutie súdu prvej inštancie v tejto časti považoval za správne, preto ho podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil a odvolania žalobcov, ako aj žalovaného v 2. rade nepovažoval za dôvodné. Povinnosťou súdu pri stanovení výšky nemajetkovej ujmy nie je odôvodniť zníženie oproti žalobe, ale odôvodniť súdom priznanú sumu, čo súd prvej inštancie urobil. Porovnávanie priznanej výšky žalovaným v 2. rade s porovnaním na ustanovenia zákona č. 215/2006 Z. z. o odškodňovaní osôb poškodených násilnými trestnými činmi nie je dôvodné, keďže ide o iné nároky.

33. Rovnako sa odvolací súd stotožnil aj so záverom súdu prvej inštancie vo výrokoch o trovách konania, a to tak vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 1. rade (napadnutého odvolaním žalovaného v 1. rade), ako aj vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 2. rade ako výroku závislého od výrokov napadnutých žalobcami a žalovaným v 2. rade. K dôvodom odvolania a na podporu správnosti výroku súdu prvej inštancie vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 1. rade odvolací súd dodáva, že práve žalovaný v 1. rade zapríčinil svojim konaním nenapraviteľnú ujmu v živote žalobcov, ktorej zmiernenia sa domáhajú v tomto konaní, preto za takejto situácie, zohľadniac tiež to, že v čase podania žaloby žalobcom nebolo zrejmé, či išlo o pracovnú cestu žalovaného v 1. rade alebo nie, a preto žalovali oboch, považoval odvolací súd použitie ustanovenia § 257 CSP za primerané a dôvodné, s čím sa stotožnil. Z uvedených dôvodov odvolací súd oba výroky o trovách konania, tak vo vzťahu žalobcov a žalovaného v 1. rade, ako aj žalobcov a žalovaného v 2. rade, ktorý bol závislý od napadnutých výrokov, aj keď v odvolaní dôvody vo vzťahu k tomuto výroku uvedené neboli, podľa § 387 ods. 1 CSP ako vecne správne potvrdil.

34. O trovách odvolacieho konania odvolací súd rozhodol podľa § 396 ods. 1 CSP a § 255 ods. 1 CSP, a keďže žiadna zo strán nebola v odvolacom konaní úspešná, odvolací súd rozhodol, že stranám sa nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

Toto rozhodnutie bolo v senáte prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).

Dovolateľ musí byť v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).